Bölüm
16

AİLE HEKİMLİĞİNDE KORUYUCU SAĞLIK HİZMETLERİ

Emel PEKER[1]
Serkan ÇALIŞ[2]

1- SAĞLIK VE SAĞLIK HİZMETLERİ KAVRAMI

Sağlık kavramı genel inanışta hastalıkların olmayışı şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım nesnel bir anlatımdan ziyade, toplumun sağlıklı olmak noktasındaki bilgi, görgü, inanış ve kültürünün bir yansımasını ifade etmekten öte bir durum değildir. Sağlığın bu yöntem ile tanımlanması, sağlıklı olma durumundan ziyade, hastalık kavramını ön plana çıkarmıştır.

Hastalık kavramı da toplumdan topluma, yaşanan zamana ve coğrafyaya bağlı olarak değişiklik göstermiştir. Örneğin geçmiş zamanlarda bir hastalık olarak değerlendirilmeyen ishal vakaları, zamanın ve bilgi birikiminin değişmesine paralel olarak tedavi edilmesi gerekli bir durum olarak algılanmaya başlanmıştır. Buradan hareketle yapılmaya çalışılan sağlık tanımı, zamana, bilgi birikiminin artmasına ve hastalık kavramının değişmesine paralel olarak her geçen gün değişmiş ve genel geçer bir tanımının yapılmasını zorlaştırmıştır (1).

Yine de günümüzde üzerinde en çok uzlaşılan tanım, Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan tanımdır. Bu tanıma göre sağlık; "yalnızca hastalığın olmayışı değil, bedenen, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir." olarak tarif edilmektedir. Bu tanımın diğer tanımlardan en önemli farkı, kişilerin sağlıklı olma durumlarındaki fizyolojik, ruhsal ve sosyal bileşenlere vurgu yapmasıdır (2).

Dünya Sağlık Örgütü tanımından yola çıkarak sağlık hizmetlerini tanımlayacak olursak; kişileri ve toplumu sağlıklı zamanlarında korumak ve olası hastalıklara karşı önlemler almak, buna rağmen hastalanan bireyleri hızlı ve etkin bir biçimde iyileştirmek, hastalık sonrası sekel kalan, sakatlanan bireylere fizyolojik, ruhsal ve sosyal yönden hayata en iyi şekilde entegre olmalarını sağlayacak rehabilitasyonu vermek üzere planlanan ve sunulan hizmetler bütünüdür diyebiliriz (3).

2- SAĞLIK HİZMETLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Sağlık hizmetleri, tanımından da anlaşılacağı üzere geniş bir perspektifte çalışan, birbirine entegre kurum ve kuruluşlardan oluşan, gerek devlet eliyle gerek özel sektör eliyle sunulan, yoğun bir iş gücü ve teknoloji içeren, ihtiyaç zamanı belirsiz olan, ikamesi mümkün olmayan, ekip çalışması ve işbirliğine dayalı, multidisipliner yaklaşım gerektiren hizmetler bütünüdür. Hizmet sunucular bireysel olabildiği gibi, geniş bir hizmet ağının parçası olan aktörler de olabilir. Yine bu hizmetler küçük bir coğrafyadan, bir çok ülkeyi kapsayan uluslararası bir nitelikte de olabilmektedir. Bu kadar geniş kapsamı olan hizmetler bütününü incelemek için, verilen hizmetleri niteliğine göre sınıflara ayırmak faydalı olacaktır (4). Sağlık hizmetlerini, verilen hizmetlerin niteliğine ve verilen popülasyonun özelliğine göre 3 başlık altında inceleyebiliriz:

[1] Aile Hekimliği Uzmanı, Uzm.Dr., Esentepe Aile Sağlığı Merkezi, Edirne, dremelpeker@hotmail.com
[2] Aile Hekimliği Uzmanı , Uzm.Dr., Kırklareli Lüleburgaz Merkez 2 Nolu Aile Sağlığı Merkezi, serkancalis48@gmail.com

Burada görüldüğü gibi çevre ile ilgili yapılacak koruyucu sağlık hizmetleri, sadece çevreye yönelik faaliyetleri içermemekte, bunun yanında insan sağlığını birincil olarak etkileyen öğeleri de ihtiva etmektedir. Sürdürülebilir bir çevre ve yaşam alanı yaratmak, hastalıkların önlenmesinden önce, insan yaşamının devamı için gereklidir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri içerisinde de kendine geniş bir yer bulan çevre sağlığı hizmetleri, sadece sağlık çalışanlarının verebileceği hizmetler değildir (21). Toplum geneline yayılması ve kurum ve kuruluşlar dışında halkın da bu süreçleri katılması gereklidir. Bunu başarmak için her yaş grubunda eğitim faaliyetleri ile toplum bilincinin yükseltilmesi, çevre sağlığına yönelik yapılan yanlış uygulamaların bırakılması ve toplum tabanına yayılmış bir çevre kültürü oluşturulması gerekmektedir (22).

KAYNAKLAR

1. Akdur R. Türkiye'de Sağlık Hizmetleri ve Avrupa Topluluğu Ülkeleri ile Kıyaslaması. Akdur R, editor. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi; 2000.
2. Akdur R, Çöl M, Işık A, İdil A, Durmuşoğlu M, Tunçbilek A. Halk Sağlığı. Ankara: Antıp A.Ş. Tıp Kıtapları ve Bilimsel Yayınları; 1998. 1–488 p.
3. Altındiş M. Sağlık Kurumları Yönetimi. 1st ed. Erzurum: T.C. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları;
4. Dağdeviren N. Aile Hekimliğinin Tanımı ve Temel İlkeleri. In: Aile Doktorluğu Geçiş Eğitimi Çekirdek Eğitici Eğitimi Kursu. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2004.
5. Büyükşirin B. Kamu Hastane Birliklerinin Türkiye'de Sağlık Hizmetleri Arz ve Talep Üzerine Etkisi. [Edirne]: T.C. Trakya Üniversitesi; 2018.
6. Çelik Y. Sağlık Ekonomisi. 3rd ed. Çelik Y, editor. Ankara: Siyasal Kitabevi; 2016. 360 p.
7. Dirican R. Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Örgütlenmesinin Kısa Tarihçesi. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Bülteni. 1970;7(2):25–41.
8. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Aile Hekimligi - Türkiye'de Aile Hekimliği [Internet]. T.C. Sağlık Bakanlığı. 2016 [cited 2016 Dec 4]. Available from: http://ailehekimligi.gov.tr/aile-hekimlii/tuerkiyedeki-aile-hekimlii.html
9. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Aile Hekimligi - Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği_2015 [Internet]. 2015 [cited 2017 Mar 28]. Available from: http://ailehekimligi.gov.tr/genel-mevzuat/yoenetmelikler/4058-aile-hekimlii-uygulama-yoenetmelii.html
10. Şencan İ, editor. Aile Hekimliği Uygulamasında Önerilen Periyodik Sağlık Muayeneleri ve Tarama Testleri. 1st ed. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu; 2015.
11. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. Türkiye; 2012.
12. Sağlık Bakanlığı. Genişletilmiş Bağışıklama Programı Genelgesi. 6111 Ankara, Turkey; 2008 p. 1–58.
13. Sağlık Bakanlığı. Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği Resmi Gazete Tarihi: 25.01.2013 Resmi Gazete Sayısı: 28539. 2013.
14. Çalış S. Edirne İlinde Aile Hekimliği Uygulaması Öncesi ve Sonrası Bağışıklama Çalışmalarının Karşılaştırılması. [Edirne]: T.C. Trakya Üniversitesi; 2017.
15. Aydoğan Ü, Sağlam K, editors. Aile Hekimliği Ayaktan Tedavi ve Korunma. 5th ed. Ankara: Guneş Tıp Kitabevi; 2013.
16. Akdağ R, editor. Tüberkülozdan Korunma. In: Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberi. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2011. p. 95–7.
17. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü. Seyahat Sağlığı [Internet]. [cited 2019 Sep 8]. Available from: https://www.seyahatsagligi.gov.tr/
18. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı. Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı [Internet]. [cited 2019 Sep 8]. Available from: https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/gocsagligi-anasayfa.html
19. Erkoç Y, Çom S, Keskinkılıç B, Karakaya K. Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Sözlüğü. 1st ed. Erkoç Y, Çom S, Keskinkılıç B, Karakaya K, editors. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü; 2011.
20. T.C. Sağlık Bakanlığı Bursa İl Sağlık Müdürlüğü. Çocuk Ergen ve Kadın Üreme Sağlığı Birimi İş Akış Süreçleri [Internet]. [cited 2019 Sep 8]. Available from: https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/27913,cocuk-ergen-ve-kadin-ureme-sagligi-birimipdf.pdf?0
21. Birleşmiş Milletler. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri | Sosyal Fayda Zirvesi – Social Good Summit [Internet]. 2015 [cited 2017 Mar 10]. Available from: http://www.sgsistanbul.org/surdurulebilir-kalkinma-hedefleri/#3
22. Keleş R, Hamamcı C, Çoban A. Çevre Politikası. 8th ed. Ankara: İmge Kitapevi; 2015.